

પરિશિષ્ટ - 5

મૂડીબજાર અને ડેરિવેટિવ્સ સેગમેન્ટ માટે રિસ્ક ડિસ્ક્લોઝર ડોક્યુમેન્ટ

આ દસ્તાવેજમાં સ્ટોક એક્સચેન્જસના ઈક્વિટી/ડેરિવેટિવ્સ સેગમેન્ટમાં ટ્રેડિંગ કરવાને લગતી મહત્વની માહિતી છે. તમામ સંબંધિત હિસ્સેદારોએ એક્સચેન્જના ઈક્વિટી/ડેરિવેટિવ્સ સેગમેન્ટમાં સોદા કરતા પહેલા આ દસ્તાવેજ વાંચવું જોઈએ.

સ્ટોક એક્સચેન્જ/SEBI સ્વતંત્ર રીતે કે સંયુક્ત રીતે કોઈ બાંધકારી આપતા નથી કે આ ખુલાસા દસ્તાવેજ પૂર્ણ છે અથવા તે પૂર્ણ હોવા અંગે કે ચોક્કસ અંગે કોઈ રજુઆત કરવામાં આવતી નથી, તેમજ સ્ટોક એક્સચેન્જ/SEBI ટ્રેડિંગ સેગમેન્ટમાં કોઈપણ હિસ્સેદારનું સમર્થન કે પ્રચાર કરતા નથી. આ ટૂંકા ખુલાસાના નિવેદનમાં ટ્રેડિંગના તમામ જોખમો અને અન્ય મહત્વના પાસાને આવરી લેવાયા નથી.

સંલગ્ન જોખમોના સંદર્ભમાં, તમે જેમાં પ્રવેશવાના છો તે સંબંધની પ્રકૃતિને બરાબર સમજો અને તમારા માટે કેટલું જોખમ છે તે સમજો પછી જ તમારે સોદા કરવા જોઈએ.

તમારે એ હકીકત જાણવી અને સમજવી જોઈએ કે ઈક્વિટી શેર, ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ્સ અથવા સ્ટોક એક્સચેન્જ પર ટ્રેડ થતા અને વિવિધ પ્રકારનું જોખમ ધરાવતા અન્ય સાધનોમાં સોદા કરવા મર્યાદિત સ્ત્રોત/મર્યાદિત રોકાણ અને/અથવા ટ્રેડિંગનો અનુભવ કે ઓછી જોખમ ક્ષમતા ધરાવતી વ્યક્તિ માટે યોગ્ય નથી. તેથી તમારે કાળજીપૂર્વક વિચારવું જોઈએ કે તમારી નાણાકીય સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખતા આ પ્રકારનું સોદા તમારા માટે યોગ્ય ગણાય કે નહીં. જો સ્ટોક એક્સચેન્જમાં તમે સોદા કરો અને તમને વિપરીત પરિણામો અથવા નુકસાન જાય તો, તેના માટે માત્ર તમે જવાબદાર હશો અને સ્ટોક એક્સચેન્જ/તેના ક્લિયરિંગ કોર્પોરેશન અને/અથવા SEBI તેના માટે કોઈપણ રીતે જવાબદાર રહેશે નહીં, અને એવી અરજી નહીં કરી શકાય કે સંકળાયેલા જોખમ અંગે પૂરતા પ્રમાણમાં ખુલાસો કરવામાં આવ્યો ન હતો અથવા સંબંધિત સ્ટોક બ્રોકર દ્વારા તમને જોખમની સંપૂર્ણ માહિતી આપવામાં આવી ન હતી. ભાગ લેનારાઓ તમામ પરિણામ માટે પોતે જવાબદાર હશે અને તેના અંગે કોઈ કરાર થઈ શકશે નહીં. તમારે એ માનીને સ્વીકૃતિ આપવી જોઈએ અને સ્વીકારવું જોઈએ કે સ્ટોક એક્સચેન્જમાં ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટની ખરીદી અને/અથવા વેચાણ પર નફો થવાની કે ખોટ નહીં થવાની કોઈ ગેરંટી આપી શકાય નહીં.

તમારે એ સ્પષ્ટ રીતે સમજવું જોઈએ કે સ્ટોક બ્રોકર મારફત સ્ટોક એક્સચેન્જમાં તમારા સોદા સ્ટોક બ્રોકર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી કેટલીક વિધિને પૂર્ણ કરવાને આધિન રહેશે, તેમાં તમારા ગ્રાહકને જાણો ફોર્મ ભરવું, અધિકારો અને ફરજોનું વાંચન, શું કરવું અને શું ન કરવું તેનું વાંચન વગેરે સામેલ છે, તથા તે સંબંધિત સ્ટોક એક્સચેન્જસના નિયમો, પેટાનિયમો અને નિયમનો, તેના ક્લિયરિંગ કોર્પોરેશનો, SEBI દ્વારા નિર્ધારિત માર્ગદર્શિકા અને સમયાંતરે અમલમાં મુકેલ પરિપત્રોને આધિન છે જે સ્ટોક એક્સચેન્જ અથવા તેના ક્લિયરિંગ કોર્પોરેશનો દ્વારા સમયાંતરે જાહેર કરાઈ શકાશે.

સ્ટોક એક્સચેન્જ કોઈ સલાહ આપતા નથી કે તે માટેની ભલામણ કરતા નથી અને સ્ટોક એક્સચેન્જસના કોઈપણ સ્ટોક બ્રોકર સાથે કે આ દસ્તાવેજમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ માહિતીના આધારે કોઈપણ ત્રીજા પક્ષકાર સાથે વ્યવસાયના સંબંધમાં દાખલ થયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને જવાબદાર રહેશે નહીં. આ દસ્તાવેજમાં આપવામાં આવેલી કોઈપણ માહિતીને વ્યાપારની સલાહ ગણવી જોઈએ નહીં. આ પ્રકારના સોદા સાથે સંકળાયેલ જોખમોને સમજ્યા વગર કે તેની સમીક્ષા વગર સોદાનો કોઈ વિચાર કરવો જોઈએ નહીં. તમને કોઈ બાબતની શંકા હોય તો, તેના માટે વ્યવસાયિક સલાહ મેળવો.

સોદા કરવા કે નહીં અથવા બીજાને સોદા કરવાની સત્તા આપવી કે નહીં તે નક્કી કરતા પહેલાં તમારે નીચેની બાબતોથી વાકેફ થવું જરૂરી છે:

1. પાયાના જોખમો:

1.1 વધારે વોલેટિલિટી (અસ્થિરતા)નું જોખમ:

સ્ટોક એક્સચેન્જમાં ટ્રેડિંગ પ્રવૃત્તિ ચાલુ હોય ત્યારે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટમાં ગતિશીલ ઉત્તાર-ચઢાવ આવે તેને વોલેટિલિટી કહે છે. સામાન્ય રીતે, સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટમાં વોલેટિલિટી જેમ વધારે તેમ તેના ભાવમાં વધારે ઉત્તાર-ચઢાવ આવે છે. ઓછી ટ્રેડ થતી સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટમાં સક્રિય સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટની સરખામણીમાં વધારે વોલેટિલિટી હોઈ શકે છે. વોલેટિલિટીના પરિણામે, તમારા ઓર્ડર આંશિક રીતે અમલ થાય અથવા બિલકુલ અમલ ન થાય તેવી શક્યતા રહે છે અથવા તમારો ઓર્ડર જે ભાવે અમલમાં મૂકાય તે ભાવ છેલ્લા ટ્રેડ થયેલા ભાવ કરતા ઘણો અલગ હોય અથવા ત્યારબાદ બદલાય તેવી શક્યતા રહે છે તેથી કાલ્પનિક અથવા વાસ્તવિક નુકસાન થઈ શકે.

1.2 નીચી તરલતાનું જોખમ:

બજારના હિસ્સેદારો સ્પર્ધાત્મક ભાવે અને ઓછામાં ઓછા ભાવના તફાવતે ઝડપથી સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટનું વેચાણ અને/અથવા ખરીદી કરી શકે તેને તરલતા કહે છે. સામાન્ય રીતે, એવું માનવામાં આવે છે કે બજારમાં જેટલા પ્રમાણમાં ઓર્ડર વધારે હશે એટલી તરલતા વધુ રહેશે. તરલતા મહત્ત્વપૂર્ણ છે કારણ કે તરલતા વધારે હોય તો રોકાણકારો ઝડપથી અને ભાવના લઘુત્તમ તફાવત સાથે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સની ખરીદી અને/અથવા વેચાણ કરી શકે છે, અને પરિણામે રોકાણકારોને ખરીદવામાં આવેલા કે વેચાયેલા સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ માટે વધુ સ્પર્ધાત્મક ભાવ મળવાની શક્યતા રહે છે. સક્રિય સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટની સરખામણીમાં કેટલીક સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટમાં તરલતાનું પ્રમાણ નીચું રહેવાનું જોખમ હોઈ શકે છે. પરિણામે, તમારા ઓર્ડર આંશિક રીતે અમલમાં મૂકાઈ શકે અથવા ભાવના મોટા તફાવત સાથે અમલમાં થઈ શકે કે બિલકુલ અમલ ન થાય તેવી શક્યતા રહે છે.

1.2.1 ડે ટ્રેડિંગની વ્યૂહરચનાના ભાગરૂપે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ વેચવા કે ખરીદવામાં પણ નુકસાન જવાની શક્યતા રહી શકે છે કારણ કે આવી સ્થિતિમાં સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ અપેક્ષિત ભાવના સ્તર કરતા નીચા/ઊંચા ભાવે વેચાણ/ખરીદાયા હોઈ શકે છે, જેથી કોઈ ઓપન પોઝિશન ન હોય અથવા સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ ડિલિવર કરવાની કે સ્વીકારવાની ફરજ ન હોય.

1.3 વિસ્તૃત સ્પ્રેડનું જોખમ:

સ્પ્રેડ એ શ્રેષ્ઠ ખરીદ ભાવ અને શ્રેષ્ઠ વેચાણ ભાવ વચ્ચેનો તફાવત છે. તે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ ખરીદવાના ભાવ અને તરત વેચવાના તથા તેનાથી ઊંધી સ્થિતિમાં તફાવત દર્શાવે છે. ઓછા તરલ કે બિન તરલ સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ માટે ઓછી તરલતા અને વધારે તરલતા હોય ત્યારે સામાન્ય કરતા વધારે સ્પ્રેડ થઈ શકે છે. તેનાથી અંતે વધુ સારા ભાવની રચનાને અસર થશે.

1.4 જોખમ ઘટાડતા ઓર્ડર:

નુકસાનને અમુક રકમની મર્યાદા સુધી ઘટાડવા માટેના ઓર્ડર મૂકવા (જેમ કે “સ્ટોપ લોસ” ઓર્ડર, અથવા “લિમિટ” ઓર્ડર) ઘણી વાર અસરકારક પુરવાર નહીં થાય કારણ કે બજારની સ્થિતિમાં ઝડપી હિલચાલથી આવા ઓર્ડરનો અમલ કરવો અશક્ય બની જશે.

1.4.1 વિરુદ્ધ બાજુએ કેટલા ઓર્ડર ઉપલબ્ધ છે, તેના આધારે ભાવ ગમે તે હોય, “માર્કેટ” ઓર્ડરનો તાત્કાલિક અમલ થશે, અને ગ્રાહકને “માર્કેટ” ઓર્ડરનું તત્કાળ અમલીકરણ મળી શકે છે પરંતુ અમલીકરણ બાકી રહેલ ઓર્ડરના ઉપલબ્ધ ભાવે થઈ શકે છે જે ઓર્ડરન જથ્થાને, ભાવના સમયની પ્રાથમિકતાના આધારે અલમમાં મુકાય છે. અહીં એ સમજવું આવશ્યક છે કે છેલ્લે ટ્રેડ થયેલા ભાવ કરતા અથવા તે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટના શ્રેષ્ઠ ભાવ કરતા આ ભાવ ઘણો અલગ હોઈ શકે છે.

1.4.2 “લિમિટ” ઓર્ડર ત્યારે જ અમલી બનશે જ્યારે તે ઓર્ડર માટે નક્કી કરાયેલી “લિમિટ” ના ભાવ અથવા વધુ સારા ભાવે પહોંચે. ગ્રાહકને ભાવમાં રક્ષણ મળે છે ત્યારે સાથે સાથે તે ઓર્ડર અમલ જ ન થાય તેવી પણ શક્યતા રહે છે.

1.4.3 સ્ટોપ લોસ ઓર્ડર સામાન્ય રીતે સ્ટોક/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટના વર્તમાન ભાવથી “દૂર” ના ભાવે મૂકાય છે અને આવા સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ સ્ટોપ પ્રાઈસ પર પહોંચે અથવા તે ભાવ પર ટ્રેડ થાય ત્યારે ઓર્ડર સક્રિય થાય છે. સામાન્યપણે સેલ સ્ટોપ ઓર્ડર ચાલુ ભાવથી નીચા ભાવે મૂકવામાં આવે છે, જ્યારે બાય સ્ટોપ ઓર્ડર ચાલુ ભાવથી ઊંચા ભાવે મૂકાય છે. જ્યારે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ પૂર્વનિર્ધારિત ભાવે પહોંચે અથવા તે ભાવે ટ્રેડ થાય ત્યારે સ્ટોપ લોસ ઓર્ડર માર્કેટ/લિમિટ ઓર્ડરમાં રૂપાંતરિત થાય છે અને તે લિમિટ પર અથવા વધુ સારા ભાવે અમલી બને છે. લિમિટ ઓર્ડર અમલમાં આવશે જ તેની કોઈ ખાતરી નથી કારણ કે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ પૂર્વનિર્ધારિત ભાવને છેદી શકે છે, અને આવા કિસ્સામાં આવા ઓર્ડર અમલમાં ન મૂકાય તેવી શક્યતા ઊભી થાય છે જે સામાન્ય લિમિટ ઓર્ડરમાં પણ હોય છે.

1.5 સમાચારની જાહેરાત થવાનું જોખમ:

સ્ટોક/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટના ભાવને અસર કરી શકે તેવા સમાચારની જાહેરાત ટ્રેડિંગ દરમિયાન થઈ શકે છે, અને નીચી તરલતા અને ઊંચી વોલેટિલિટી હોય ત્યારે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટના ભાવમાં અણધારી હકારાત્મક અથવા નકારાત્મક હિલચાલ થઈ શકે છે.

1.6 અફવાઓનું જોખમ:

કંપનીઓ/ચલણો વિશે બજારમાં ઘણી વાર મોઢેથી, અખબારો, વેબસાઈટ અથવા ન્યૂઝ એજન્સીઓ વગેરે દ્વારા અફવાઓ ફેલાય છે. રોકાણકારોએ સાવધ રહેવું જોઈએ અને અફવાઓના આધારે પગલાં ન લેવા જોઈએ.

1.7 સિસ્ટમનું જોખમ:

બજાર ખૂલે ત્યારે અને બંધ થાય તે પહેલાં ઘણી વાર ઊંચા વોલ્યુમમાં ટ્રેડિંગ થાય છે. આવું ઊંચું વોલ્યુમ દિવસમાં કોઈપણ સમયે રચાઈ શકે છે. તેનાથી ઓર્ડરના અમલીકરણ અથવા પુષ્ટિમાં વિલંબ થઈ શકે છે.

1.7.1 વોલેટિલિટીના સમયગાળામાં, બજારના હિસ્સેદારો તેમના ઓર્ડરનો જથ્થો અથવા ભાવો સતત સુધારતા રહે અથવા નવો ઓર્ડર મૂકતા રહે તો ઓર્ડરના અમલીકરણ અને તેની પુષ્ટિમાં વિલંબ થઈ શકે છે.

1.7.2 બજારની ચોક્કસ સ્થિતિમાં, પોઝિશનને બજારમાં વાજબી ભાવે અથવા કોઈપણ ભાવે વટાવવી મૂશ્કેલ અથવા અશક્ય બની શકે છે, જ્યારે ખરીદી કે વેચાણની બાજુએ કોઈ બાકી ઓર્ડર નીકળતા ન હોય અથવા કોઈ અસામાન્ય ટ્રેડિંગ પ્રવૃત્તિ અથવા સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ સર્કિટ લિમિટ ફિલ્ટરને સ્પર્શી જાય અથવા બીજું કોઈ કારણ હોય તેના કારણે સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટમાં ટ્રેડિંગ અટકાવવામાં આવે.

1.8. સિસ્ટમ/નેટવર્ક ગીચ થઈ જવી:

એક્સચેન્જમાં ટ્રેડિંગ ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે, સેટેલાઈટ/લીઝ્ડ લાઈન આધારિત કોમ્યુનિકેશનથી થાય છે જેમાં ટેકનોલોજી તથા કમ્પ્યુટર સિસ્ટમ એમ બંનેનો સંયુક્તમાં ઉપયોગ કરીને ઓર્ડર પ્લેસ અને રૂટ કરવામાં આવે છે. તેથી, કોમ્યુનિકેશન નિષ્ફળ જવાની અથવા સિસ્ટમની સમસ્યા પેદા થવાની કે સિસ્ટમ તરફથી ધીમો કે વિલંબિત પ્રતિભાવ મળવાની કે ટ્રેડિંગ અટકી જવાની શક્યતા રહે છે અથવા કોઈ એવી સમસ્યા/ખામી પેદા થઈ શકે જેમાં ટ્રેડિંગ સિસ્ટમ/નેટવર્કને એક્સેસ કરી ન શકાય જે નિયંત્રણથી બહાર હોય અને જેનાથી પ્રોસેસિંગમાં વિલંબ થઈ શકે અથવા આંશિક રીતે કે પૂર્ણ રીતે ખરીદી કે વેચાણના ઓર્ડરનું પ્રોસેસિંગ ન થઈ શકે. તમને એ નોંધવા માટે સાવધ કરવામાં આવે છે કે આવી સમસ્યા કામચલાઉ પ્રકારની હોઈ શકે છે, પરંતુ તમારી પાસે બાકી રહેલી ઓપન પોઝિશન અથવા અમલ ન થયેલા ઓર્ડર હોય ત્યારે તમામ એક્ઝિક્યુટ થયેલા સોદાને સેટલ કરવાની તમારી જવાબદારીના કારણે તમારા માટે જોખમી બની શકે છે.

2. ડેરિવેટિવ્સ સેગમેન્ટને લાગે વળગે છે ત્યાં સુધી, નીચેની વધારાની વિશેષતાઓની નોંધ કરો અને તમારી જાતને તેનાથી વાકેફ કરો:

2.1 “લિવરેજ” અથવા “ગિયરિંગ” ની અસર:

ડેરિવેટિવ્સ માર્કેટમાં, ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટના મૂલ્યની સરખામણીમાં માર્જિનની રકમ બહુ નાની હોય છે, તેથી સોદા “લિવરેજ” અથવા “ગિયર” થાય છે. પ્રમાણમાં નાના માર્જિનથી કરવામાં આવતા ડેરિવેટિવ્સ સોદા, માર્જિનની રકમના સાપેક્ષમાં ભારે ખોટ અથવા નફો કરવાની શક્યતા ધરાવે છે. પરંતુ ડેરિવેટિવ્સમાં સોદા કરવામાં ભારે જોખમ રહેલું છે.

તેથી ડેરિવેટિવ્સમાં સોદા કરતા પહેલાં તમારે નીચેના નિવેદનને બરાબર સમજી લેવું જોઈએ અને પોતાના સંજોગો, નાણાકીય સ્ત્રોત વગેરેને ધ્યાનમાં રાખીને સાવધાનીથી ટ્રેડિંગ કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે. જો ભાવની હિલચાલ તમારાથી વિપરીત હોય તો, તમે ટૂંકાગાળામાં તમે માર્જિનની રકમ આંશિક અથવા સંપૂર્ણપણે ગુમાવી શકો છો. આ ઉપરાંત, માર્જિનની અસલ રકમ કરતા ખોટ વધી પણ શકે છે.

અ. ફ્યુચર્સ ટ્રેડિંગમાં તમામ પોઝિશનનું દૈનિક સેટલમેન્ટ થાય છે. દરરોજ ઈન્ડેક્સ/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટના બંધ ભાવના આધારે ઓપન પોઝિશનને માર્કેટ ટુ માર્કેટ કરવામાં આવે છે. જો કોન્ટ્રાક્ટ તમારાથી વિરુદ્ધ હોય તો, આવી હિલચાલથી તમને ગયેલા નુકસાન (કાલ્પનિક)ની રકમ તમારે જમા કરવી પડશે. આ રકમ નિર્ધારિત સમય-મર્યાદામાં ચૂકવવાની રહેશે, સામાન્ય રીતે બીજા દિવસે ટ્રેડિંગ શરૂ થવા અગાઉ ચૂકવવી પડશે.

બ. જો તમે અંતિમ મર્યાદા સુધીમાં વધારાની રકમ જમા કરવામાં નિષ્ફળ જાવ કે તમારા એકાઉન્ટમાં દેવું બાકી નીકળતું હશે તો સ્ટોક બ્રોકર તમારી સમગ્ર કે આંશિક પોઝિશન અથવા સિક્યોરિટીને વેચી શકે છે. આવા કિસ્સામાં, આવા વેચાણના કારણે તમને થયેલા નુકસાન બદલ તમે જવાબદાર રહેશો.

ક. બજારની ચોક્કસ સ્થિતિમાં, રોકાણકારને સોદો કરવાનું મૂશ્કેલ અથવા અશક્ય જણાઈ શકે છે. ઉદાહરણ તરીકે, બિનતરલતા જેવા પરિબળોના કારણે આવી સ્થિતિ સર્જાઈ શકે છે જ્યારે અપૂરતા પ્રમાણમાં બિડ કે ઓફર હોય અથવા પ્રાઈસ લિમિટ કે સર્કિટ બ્રેકરના કારણે ટ્રેડિંગ રદ કરવામાં આવ્યું હોય.

ડ. બજારમાં સ્થિરતા જાળવવા માટે, નીચેના પગલાં સ્વીકારી શકાશે: માર્જિન રેટમાં ફેરફાર, કેશ માર્જિન રેટ અથવા અન્યમાં વધારો. આ નવા પગલાં વર્તમાન ઓપન ઈન્ટરેસ્ટને પણ લાગુ થઈ શકે છે. આવી સ્થિતિમાં, તમારે વધારાનું માર્જિન મૂકવું પડશે અથવા તમારી પોઝિશન ઘટાડવી પડશે.

ઈ. તમે તમારા બ્રોકરને તમે જેમાં ટ્રેડ કરવા માંગતા હો તે ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટની તમામ વિગત પૂરી પાડવા જણાવી શકો છો, જેમ કે કોન્ટ્રાક્ટની વિશેષ માહિતી અને સંલગ્ન જવાબદારીઓ.

2.2 ચલણને લગતા જોખમો:

1. વિદેશી ચલણના કોન્ટ્રાક્ટ જ્યારે તમારા અથવા અન્યના અધિકાર ક્ષેત્રમાં ટ્રેડ થતા હોય ત્યારે તેના સોદામાં નફો અથવા નુકસાન ચલણના દરમાં ફેરફારથી અસર પામશે જ્યાં કોન્ટ્રાક્ટના કરન્સી ડિનોમિનેશનને અન્ય ચલણમાં રૂપાંતર કરવાની જરૂર પેદા થાય.
2. બજારની ચોક્કસ સ્થિતિમાં, કોઈ પોઝિશનને તરલ કરવી મુશ્કેલ અથવા અશક્ય બની જઈ શકે છે. જ્યારે કોઈ ચલણને નિયંત્રણમુક્ત કરવામાં આવે અથવા ડિફસડ ટ્રેડિંગ બેન્ડ વિસ્તારાય ત્યારે આમ થઈ શકે છે.
3. ચલણના ભાવો વધુ પ્રમાણમાં વોલેટાઈલ હોય છે. અન્ય ચીજો ઉપરાંત : ચલણના ભાવમાં હિલચાલ માટે માંગ પુરવઠાની બદલતી સ્થિતિ; ટ્રેડ, રાજકોષીય, નાણાકીય, એક્સચેન્જ નિયંત્રણ કાર્યક્રમો અને સરકારની નીતિઓ; વિદેશી રાજકીય અને આર્થિક ઘટનાઓ અને નીતિઓ; રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાજદર અને કુગાવામાં ફેરફારો; ચલણનું અવમૂલ્યન; અને બજારના સેન્ટિમેન્ટ ભાગ ભજવે છે. કોઈ વ્યક્તિગત સલાહકાર દ્વારા આ પરિબલો પર નિયંત્રણ લાવી શકાતું નથી કે સલાહકારની સલાહના આધારે હિસ્સેદાર રોકાણકારને લાભ મળશે અથવા ગ્રાહકને આવી સ્થિતિમાં ખોટ નહીં જાય તેવી કોઈ ખાતરી આપી શકાતી નથી.

2.3 ઓપ્શન ધારકોના જોખમો:

1. ઓપ્શન ધારક ઓપ્શન માટે ચૂકવાયેલ સમગ્ર રકમ પ્રમાણમાં ટૂંકા સમયગાળામાં ગુમાવવાનું જોખમ ધરાવે છે. આ જોખમ ઓપ્શનની પ્રકૃતિ દર્શાવે છે જ્યારે તે એક્સપાયર થાય ત્યારે મૂલ્યહીન બની જાય છે. કોઈ ઓપ્શન હોલ્ડર તેના ઓપ્શનને સેકન્ડરી માર્કેટમાં વેચે નહીં અથવા તેની એક્સપાયરી અગાઉ પણ વટાવે નહીં તો તે ઓપ્શનમાં કરવામાં આવેલું સંપૂર્ણ રોકાણ આવશ્યક રીતે ગુમાવશે. ઓપ્શન એક્સપાયર થાય તે પહેલાં અંડરલાઈંગના ભાવ અપેક્ષિત દિશામાં ન ચાલે અને ઓપ્શન ખર્ચને કવર ન કરે તો રોકાણકાર ઓપ્શનમાં કરવામાં આવેલા રોકાણનો સમગ્ર અથવા આંશિક હિસ્સો ગુમાવશે.
2. ચોક્કસ સંજોગોમાં ચોક્કસ સમયે શેરબજાર એક્સર્સાઈઝ પર નિયંત્રણ મૂકી શકે છે અને ઓપ્શનના એક્સર્સાઈઝને નિયંત્રણ કરવાની તેની પાસે પૂરી સત્તા છે.

2.4 ઓપ્શન રાઈટર્સના જોખમો:

1. અંડરલાઈંગના ભાવની હિલચાલ અપેક્ષિત દિશામાં ન હોય તો ઓપ્શન રાઈટર નોંધપાત્ર રકમ ગુમાવે તેવું જોખમ રહે છે.
2. સમાન અંડરલાઈંગ ઈન્ટરેસ્ટના અન્ય ઓપ્શન ખરીદીને ઓપ્શન રાઈટર પોતાના પરનું જોખમ ઘટાડી શકે છે, જેમાં સ્પેડ પોઝિશન લેવામાં આવે છે અથવા ઓપ્શન માર્કેટ કે અન્ય માર્કેટમાં અન્ય પ્રકારની હેજિંગ પોઝિશન મેળવવામાં આવે છે. જોકે, રાઈટર જ્યાં સ્પેડ કે અન્ય હેજિંગ પોઝિશન લીધી હોય ત્યાં પણ જોખમ ઊંચા પ્રમાણમાં હોઈ શકે છે. સ્પેડ પોઝિશન સરળ 'લોંગ' અથવા 'શોર્ટ' પોઝિશન કરતા ઓછી જોખમી નથી.
3. એવા સોદા જેમાં સંયુક્ત રીતે બાઈંગ અથવા મલ્ટિપલ ઓપ્શન રાઈટિંગ હોય અથવા અંડરલાઈંગ ઈન્ટરેસ્ટને શોર્ટ કરીની ખરીદી કે વેચાણ કરવામાં આવતા હોય તેવા સોદા સાથે સંયુક્ત રીતે બાઈંગ કે રાઈટિંગ ઓપ્શન હોય ત્યારે જોખમ વધી જાય છે. સંયુક્ત ટ્રાન્ઝેક્શન, જેમ કે ઓપ્શન સ્પેડ એ સિંગલ ઓપ્શન ખરીદી કે રાઈટિંગ કરતા વધારે જટિલ હોય છે. અને એ બાબતની નોંધ લેવી જોઈએ કે રોકાણના કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં જો કોઈ જટિલતાને બરાબર સમજવામાં ન આવે તો તે સ્વયં એક જોખમનું પરિબલ બની જાય છે. કહેવાનો અર્થ એવો નથી કે સંયુક્ત સ્ટ્રેટેજીનો વિચાર કરવો જોઈએ નહીં, પરંતુ તમામ રોકાણના વિકલ્પોની સાથે અહીં પણ એવી સલાહ આપવામાં આવે છે કે બજારની વિવિધ સ્થિતિમાં સંયુક્ત ટ્રાન્ઝેક્શન સાથે સંકળાયેલા જોખમો અને વળતર વિશે અનુભવી અને જાણકાર વ્યક્તિ સાથે વિચાર-વિમર્શ કરવામાં આવે.

3. વાયરલેસ ટેકનોલોજી/સ્માર્ટ ઓર્ડર રાઉટિંગ અથવા અન્ય કોઈ ટેકનોલોજી મારફતે ટ્રેડિંગ:

વાયરલેસ ટેકનોલોજી/સ્માર્ટ ઓર્ડર રાઉટિંગ અથવા અન્ય કોઈ પણ ટેકનોલોજી મારફતે સિક્યોરિટીના ટ્રેડિંગ સાથે સંલગ્ન કોઈ પણ વિશેષતાઓ, જોખમો, જવાબદારીઓ, ફરજો અને બોજને કોઈ અન્ય રીતે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવતું હોય તો સ્ટોક બ્રોકર મારફત તે ક્લાયન્ટના ધ્યાને લાવવું જોઈએ.

4. સામાન્ય

4.1 'હિસ્સેદાર' શબ્દના અર્થમાં ક્લાયન્ટ, ગ્રાહક અથવા રોકાણકાર સામેલ છે જે એક્સચેન્જ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા મિકેનિઝમ મારફત સિક્યોરિટી/ડેરિવેટિવ્સ કોન્ટ્રાક્ટ ખરીદવા અને/અથવા વેચવા સ્ટોક બ્રોકર સાથે સોદા કરે છે.

4.2 'સ્ટોક બ્રોકર' શબ્દનો અર્થ શેર દલાલ, દલાલ અથવા સ્ટોક બ્રોકર થાય છે, જેને એક્સચેન્જ દ્વારા સામેલ કરવામાં આવેલ હોય અને જે સેબીનું રજિસ્ટ્રેશન પ્રમાણપત્ર ધરાવતા હોય.